

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР“ по научна специалност Икономика и управление (земеделие)

Автор на дисертационния труд: ДАНИЕЛ ПЕТРОВ ПЕТРОВ

Тема на дисертационния труд: Ролята на устойчивите практики за повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в контекста на Зелената сделка

Изготвил становището: Проф. д-р Храбрин Янушев Башев

Актуалност на темата на дисертационния труд

Дисертационният труд е по един от най-актуалните и същевременно най-дискутирани и непълно разработени въпроси на аграрикономическата теория и практика – за оценка на различните „устойчиви“ практики за повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в условията на Зелена сделка. В международен мащаб са малко на брой, а в страната практически липсват задълбочени изследвания на влиянието на устойчивите практики върху икономическата и екологичната ефективност на различните типове земеделските стопанства в съвременния етап от развитие.

Структура и съдържание на дисертационния труд, характеристика на научните и изследователски резултати

Дисертационният труд е в обем от 408 страници. Той е правилно структуриран в четири добре разработени части включващи теоретична глава, методически подход, анализ на резултати от обширно емпирическо изследване, и конструктивна част.

Целта, задачите, тезата и хипотезите на дисертационния труд са добре формулирани. Адаптирани са подходящи съвременни методи на научния анализ за оценка на факторите и „приноса“ на устойчивите практики за повишаване на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства като: индексен метод, относителна сравнителна оценка, казусен анализ, анкетно проучване, фокус групи, SWOT анализ, иконометрично моделиране, корелационен и детерминационен анализ и др.

Обработена е огромен по обем статистическа и събрана от докторанта първична информация, която е задълбочено анализирана и правилно интерпретирана. Получените резултати са сполучливо представени в разнообразни и голям на брой фигури и таблици – общо 93 броя.

Задълбочено са проучени, критично анализирани и правилно използвани многочислени (548) български и чуждестранни академични публикации, доклади, официални документи и др. по темата на дисертацията, голямата част от които на английски език.

Проект за автореферат

Авторефератът е в обем от 46 страници и е изготвян съгласно указанията на ССА. Структурата и съдържанието на представения автореферат адекватно

представят дисертационния труд, използваните методи и информация, получените резултати и направените приноси на докторанта.

Принос на научните изследвания

Адаптирани са съвременните постижения на науката и оценителната практика и е разработен оригинален холистичен подход за „интегрална“ оценка на икономическата и екологичната ефективност на земеделските стопанства в България в условията на Зелена сделка. Предложена е и многокритериална система за оценка на приноса на основни „устойчиви“ практики, върху икономическата и екологичната ефективност на стопанствата от различен тип.

Разработеният подход е сполучливо използван за оценка на равнището и факторите на икономическа и екологична ефективност на фермите от различен тип, и на ефективността от внедряването на проучените устойчиви практики, на базата на многообразна статистическа, анкетна, казусна и експертна информация.

Разработен и апробиран е иконометричен стохастичен сценариев модел за употреба на минерални торове и ветеринарни антибиотици до 2030 г., в съответствие с целевите параметри на Зелената сделка, и са оценени вероятните ефекти върху земеделските стопанства.

Направени са ценни препоръки за подобряване на управлението на земеделските стопанства от различен тип, и на формите на държавна интервенция в аграрната сфера.

Основната цел и поставените задачи на изследването са успешно изпълнени, а тезата на дисертацията и изследователските хипотези доказани.

Направени са три научни публикации на английски език, които представят добре основни резултати на дисертационния труд и са в авторитетни български и чуждестранни академични издания.

Критични бележки, въпроси и препоръки

Имам следните критични бележки към дисертационния труд:

1. Ниска представителност на анкетното проучване.
2. Ограничен брой „критични“ фактори, които са отчетени в сценарийния модел.
3. В аналитичната част не е посочена обобщаваща таблица за икономическата ефективност на стопанствата специализирани в животновъдство, което би онагледило направения добър анализ (стр.218-224).
4. Използваната литература не е подредена съгласно общоприетите изисквания, първо - източници на български език, следвани от източници на чужд език.

Искам да подчертая, че критичните бележки не подценяват научните постижения и приноси на дисертационния труд, а по скоро доказват сложността на предмета на изследването.

Имам следните въпроси към докторанта:

1. Защо в продължителен период от време съществува голяма *постоянна* разлика в икономическата ефективност на стопанствата от различен тип (Фигура 11), което противоречи на учебническата икономическа логика?

II. Основните гавърнанс структури в селското стопанство – ферми на физически лица, кооперации, фирми от различен тип, имат ли еднакъв потенциал за внедряване на иновации и устойчиви практики?

III. Нормална ли е оценката за голяма *ежегодна* вариация на екологическата ефективност на земеделските стопанства (Фигура 12) или тя е резултат от недостатък на метода за оценка?

IV. Защо като са доказани като „високо ефективни“, проучените устойчиви практики не са масово разпространени в практиката?

Препоръки към докторанта

Да публикува разработката като монография на български и английски пред вид на актуалността ѝ и високата научна и практическа ценност.

Да продължи и задълбочи изследванията си в тази динамично развиваща се и важна за науката и практиката област.

Заклучение

Въз основа на приложените от докторанта съвременни методи на изследване, задълбочено проведени проучвания и анализи, и направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд напълно отговаря на изискванията на Правилника за развитие на академичния състав в ССА, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Въз основа на гореизложеното предлагам да се присъди на ДАНИЕЛ ПЕТРОВ ПЕТРОВ образователната и научна степен „ДОКТОР“ по научна специалност Икономика и управление (земеделие).

Дата: 15 юни 2026г.

Подпис:

Л
7

STANDPOINT

on the dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "DOCTOR" in the scientific specialty Economics and Management (Agriculture)

Author of the dissertation: DANIEL PETROV PETROV

Topic of the dissertation: The role of sustainable practices in increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in the context of the Green Deal

Standpoint prepared by: Prof. Dr. Hrabrin Ianuchev Bachev

Relevance of the topic of the dissertation

The dissertation is on one of the most topical and at the same time most discussed and incompletely developed issues of agrarian economic theory and practice - on the assessment of the various "sustainable" practices for increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in the context of the Green Deal. Internationally, there are few, and in the country, there are no in-depth studies of the impact of sustainable practices on the economic and environmental efficiency of different types of agricultural holdings at the current stage of development.

Structure and content of the dissertation, characteristics of scientific and research results

The dissertation is 408 pages long. It is properly structured in four well-developed parts including a theoretical chapter, a methodological approach, an analysis of the results of an extensive empirical study, and a constructive part.

The goal, tasks, thesis and hypotheses of the dissertation are well formulated. Appropriate modern methods of scientific analysis have been adapted to assess the factors and the "contribution" of sustainable practices to increasing the economic and environmental efficiency of agricultural holdings, such as: index method, relative comparative assessment, case analysis, questionnaire survey, focus groups, SWOT analysis, econometric modelling, correlation and determination analysis, etc.

A huge volume of statistical and primary information collected by the doctoral student has been processed, which has been thoroughly analysed and correctly interpreted. The results obtained are successfully presented in a variety of figures and tables - a total of 93.

A large number of (548) Bulgarian and foreign academic publications, reports, official documents, etc. on the topic of the dissertation have been thoroughly researched, critically analysed and correctly used, most of which are in English.

Abstract Draft

The abstract is 46 pages long and is prepared according to the guidelines of the Agricultural Academy. The structure and content of the presented abstract adequately present the dissertation work, the methods and information used, the results obtained and the contributions made by the doctoral student.

Contribution of scientific research

Modern achievements of science and evaluation practice have been adapted and an original holistic approach has been developed for an "integrated" assessment of the economic and environmental efficiency of agricultural holdings in Bulgaria under the conditions of the Green Deal. A multi-criteria system has also been proposed for assessing the contribution of basic "sustainable" practices to the economic and environmental efficiency of farms of different types.

The developed approach has been successfully used to assess the level and factors of economic and environmental efficiency of farms of different types, and the effectiveness of the implementation of the studied sustainable practices, based on diverse statistical, survey, case and expert information.

An econometric stochastic scenario model for the use of mineral fertilizers and veterinary antibiotics by 2030 has been developed and tested, in accordance with the target parameters of the Green Deal, and the likely effects on agricultural holdings have been assessed.

Valuable recommendations have been made for improving the management of agricultural holdings of different types, and the forms of state intervention in the agrarian sphere.

The main goal and the tasks of the study have been successfully fulfilled, and the thesis of the dissertation and the research hypotheses have been proven.

Three scientific publications in English have been made, which well present the main results of the dissertation work and are in prestigious Bulgarian and international academic journals.

Critical remarks, questions and recommendations

I have the following critical remarks to the dissertation:

1. Low representativeness of the questionnaire survey.
2. Limited number of "critical" factors that are taken into account in the scenario model.
3. The analytical part does not provide a summary table for the economic efficiency of farms specializing in livestock breeding, which would illustrate the good analysis made (pp. 218-224).
4. The literature used is not arranged according to generally accepted requirements, first - sources in Bulgarian, followed by sources in a foreign language.

I would like to emphasize that the critical remarks do not underestimate the scientific achievements and contributions of the dissertation, but rather prove the complexity of the studied issues.

I have the following questions to the doctoral candidate:

- I. Why is there a large constant difference in the economic efficiency of farms of different types over a long period of time (Figure 11), which contradicts textbook economic logic?
- II. Do the main governance structures in agriculture – farms of physical persons, cooperatives, firms of different types, have the same potential for implementing innovations and sustainable practices?
- III. Is the assessment of a large annual variation in the environmental efficiency of agricultural holdings (Figure 12) normal or is it the result of a shortcoming of the assessment method?
- IV. Why, having been proven to be “highly effective”, are the studied sustainable practices not widely spread in practice?

Recommendations to the doctoral candidate

To publish the work as a monograph in Bulgarian and English given its relevance and high scientific and practical value.

To continue and deepen his research in this dynamically developing and important for science and practice area.

Conclusion

Based on the modern research methods applied by the doctoral candidate, in-depth studies and analyses, and the summaries and conclusions made, I am convinced that the presented dissertation fully meets the requirements of the Regulations for the Development of Academic Staff at the Agricultural Academy, which gives me reason to evaluate it **POSITIVELY**.

Based on the above, I propose that DANIEL PETROV PETROV be awarded the educational and scientific degree "DOCTOR" in the scientific specialty of Economics and Management (Agriculture).

Date: June 15, 2026

Signature: